

NE/BINÁRNÍ GENDEROVÁ IDEOLOGIE V ADIKTOLOGICKÝCH SLUŽBÁCH

- 3180256479 / 1001011010 -

*Bc. Michaela Nepejchalová a Mgr. Teodor Brzák
Nizkoprahové středisko Drop In*

MÁTE GENDER?

A MOHLA BYCH HO VIDĚT?

OBSAH PŘÍSPĚVKU

1. Proč téma přinášíme a co příspěvkem chceme sdělit
2. Co je to gender
3. Jak téma souvisí s adiktologií
4. Jak s genderem v adiktologických službách můžeme pracovat
 - na úrovni individuálního kontaktu
 - na úrovni systémového nastavení služeb
5. Kam se můžeme obrátit pro další zdroje informací a podpory
6. Prostor pro dotazy

* slovník, schéma a tipy na další zdroje informací a podpory

PROČ TÉMA PŘINÁŠÍME?

- zkreslený **mediální obraz** „genderové ideologie“
- gender jako reakce na binární „ideologii dvou pohlaví“
- novodobý výmysl moderní společnosti nebo silně zakořeněná kulturně tradovaná představa?

→ krátký **úvod do historie** odborného zkoumání konceptu genderu

- Olymp de Gouges (18. století)
- sociologická kategorie (19. století)
- ucelené vymezení pojmu Ann Oakley (1972)
- dnes obor genderová studia a feministické teorie

→ **destigmatizace tématu** a **otevření diskuse** v adiktologických kruzích

CO JE TO TEN GENDER, A CO JE POTOM POHLAVÍ?

POHLAVÍ - **biologické pohlaví** (chromozomální, hormonální, gonadální, genitální)

vymezené typické normy pro ženy a muže, individuální a ne natolik jednoznačná záležitost, intersex osoby

- **úřední pohlaví** (oficiální evidenční označení osob určené po narození)

odvozené od biologického; v ČR evidovány 2 možnosti - muž/žena; další možnosti - X (Island); používané oficiální jméno

GENDER - **gender jako koncept** (sociokulturně definované rozdíly a role, „sociální pohlaví“)

zahrnuje sociokulturně definované a konstruované rozdíly mezi genderovými kategoriemi (nejčastěji ženami, muži)

- **genderová identita** (vnitřní prožívání genderu a vztahování ke genderové kategorii)

samotné prožívání i popis a pojmenování vlastní identity (binární kategorie muž, žena; nebinární osoba, agender osoba, ...)

- **genderová exprese** (vnější projevení genderu)

vnější charakteristiky přiřazované ke genderové příslušnosti, kterými se lidé prezentují před okolím

JAK GENDER SOUVISÍ S ADIKTOLOGIÍ?

gender ve společnosti vytváří **tlak na jednotlivé osoby**

- **cisheteronormativní nastavení** společnosti, **normy, očekávání**, genderové **stereotypy, zpochybňování** validity popisovaných genderových identit,...

→ **stres, menšinový stres, zkušenost s odmítnutím okolí, trauma**

→ potlačování autentického prožívání vlastního genderu

→ dopady na duševní zdraví

→ podpora tendence k rizikovému chování a užívání

→ sebemedikace NL

gender jako **součást všech oblastí věnujících se lidské psychice** - vč. adiktologie

CO S GENDEREM V ADIKTOLOGICKÝCH SLUŽBÁCH

- **gender** jako společenský koncept **v adiktologických službách přítomen**
 - klíčové a **zjevné téma**
 - nepřímo, **méně uvědomovaně**
 - rozvoj poznání konceptu genderu, téma hojně diskutované a aktuální
 - předpoklad, že se **bude objevovat častěji** a otevřeněji
- **otevřenost** novému poznání, **podpora genderově inkluzivního prostředí**

CO S GENDEREM V ADIKTOLOGICKÝCH SLUŽBÁCH? na úrovni individuálního kontaktu

- **respektování individuálních zkušeností**

x stereotypní představy a očekávání (jako žádoucí norma)

- **citlivý jazyk**

- významný nástroj - odráží naše postoje a vysílá významné signály (pozitivní i negativní)
- respektování **používaného jména a mluvnického rodu** (X misgenderování, nejistota)
- používané **termíny**
 - trans* člověk X transsexuál
 - cisgender člověk X normální člověk
 - gender X pohlaví

CO S GENDEREM V ADIKTOLOGICKÝCH SLUŽBÁCH na úrovni systémového nastavení služeb

- cílení na **utváření bezpečného** (genderově) **inkluzivního prostředí**
- **genderově citlivý jazyk** používaný v textech
 - generické maskulinum (klienti → klientela; uživatelé → osoby užívající)
- **genderová segregace** ve službách
 - sledovat opodstatnění a případně přítomnou stereotypizaci
 - pobytové i ambulantní služby
 - respektování genderové identity (upřednostnění před úředním pohlavím)
 - binarita dělení (a co když je osoba nebinární ?)

DALŠÍ ZDROJE INFORMACÍ A PODPORY

- akademické zkoumání genderu - **Genderová studia**, FHS UK
- specificky trans a nebinární tematika
 - **sexuologie** (pokud zájem o tranzici) X zkušenosti trans lidí
 - MUDr. Vrzáčková (Praha)
 - nezisková organizace **Trans*parent**
- LGBTQIA+ tematika
 - **Prague Pride** (komunitní centrum, poradna **S barvou ven**)
 - **Queer Geography** (vyhledávač péče **LGBT-zdraví**)
- genderově citlivé psychologické poradenství
 - **Centrum psychologicko-sociálního poradenství Středočeského kraje**

GENDEROVÁ STUDIA
Fakulta humanitních studií

a další...

X schází adiktologické služby specificky zaměřené na podporu v oblasti genderu (popř. deklarující genderovou inkluzivitu a otevřenost)

DĚKUJEME ZA POZORNOST

... nyní je prostor pro Vaše dotazy!

PODNĚTY K DISKUSI

Jaké máte s tématem genderu ve Vaší službě zkušenosti?

Máte nějaké zkušenosti se specifickou situací, která pro Vás byla náročná, nebo o kterou se chcete podělit?

Napadají vás nějaké dotazy či nejasnosti v návaznosti na náš příspěvek?

ZDROJE

GIDDENS, Anthony. Sociologie. Argo, 2013.

Kvíření jazyka českého / O užívání genderově inkluzivního jazyka v institucích a organizacích [online panelová diskuse]. Moderuje Barbora KLEINHAMPLOVÁ. Institut úzkosti, 2021. Youtube 6.4.2021 [cit. 3.6.2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=HqgDI4nMACQ&t=1s>

PAVLICA, Karel. et al. Obavy a přání trans lidí: Výsledná zpráva z výzkumu realizovaného spolkem Transparent z.s. v roce 2018. Praha: Transparent z.s., 2019

RICHARDS, Christina, BOUMAN, Walter Pierre, BARKER, Meg-John. Genderqueer and Non-Binary Genders. London: Palgrave Macmillan, 2017. ISBN 978-1-137-51053- 2.

WEST, Candance; ZIMMERMAN, Don H. Dělat gender. Sociální studia [online]. Brno: Fakulta sociálních studií MU, 2008, 5(1), s. 99-120. ISSN 1803-6104. Dostupné z: https://journals.muni.cz/socialni_studia/article/view/5635/4731

online poradna S barvou ven: <https://www.sbarvouven.cz/>

slovníček pojmů Prague Pride: <https://praguepride.cz/cs/kdo-jsme/media-download/publikace/86-slovnicek-pojmu/file>

webové stránky organizace Trans*parent: <https://jmetransparent.cz/>

webový portál Queer Geography LGBT-zdraví: <https://lgbt-zdravi.cz/>